

Toelichting bij het verhaal van Lazarus (Joh.11)

Beste mensen,

De profeet Ezechiël werd door God geleid naar bal vol met doodsbeenderen. Dat is op zich al een macaber zicht. God vraag aan Ezechiël: mensenzoon, kunnen deze beenderen weer gaan leven? Daarop antwoord de profeet: Here, Gij weet het!

De verhaal verbeeldt de ballingschap in Babel van Israël. Eén van de dieptepunten is Israëls geschiedenis. Het ging helemaal mis: tempel verwoest, het volk gedeporteerd, bij duizenden. Geen hoop meer, een doodse sfeer: men is gelaten, men geeft het op: de dooie dood heerst! En dan komt die vraag aan de profeet/ Ezechiël, kan dit dal vol doodsbeenderen nog gaan leven?? Ja, dus! En, gij Ezechiël, gij moet over dit volk een wind laten waaien en een nieuwe geest leggen. Het kàn, de dood wegblazen en overwinnen.

Zowel de ballingschap als Egypte, 2 dieptepunten bij Israël, daar is de dood aan zet en heeft het jarenlang voor het zeggen!

En toch is daar bevrijding uit mogelijk. Dat is de rode draad door de hele schrift: tegen die dood moet je protesteren, want die mag niet zijn. Maar, als je geen geloof hebt dat die dood moet wijken dan wijkt die ook niet!

Dat is ons verhaal van Lazarus, midden in het evangelie van Johannes, een scharnierverhaal.

Voor wie staat Lazarus, of zijn naam in het Hebreeuws gezegd: Eleazar, of Elazar? Hij komt als naam heel veel voor in het Eerste Testament: meer dan 9x op 10 duidt het op een priester, een belangrijke priester die naar het beloofde land leidt. De opvolger van Aäron heette Eleazar. God helpt betekent die naam. Het priesterschap helpt ons om woorden te vinden om Gods geheimenis te duiden: woorden, liederen, rituelen, die verbeelden hoe God met de mensen omgaat. Dat is zo belangrijk: naast de Thora van Mozes heb je het priesterschap van Aa^ron en de opvolgers. Heel veel worden Elazar genoemd, Lazaros in het NT.

Het priesterschap is verworden, corrupt geworden, de macht heeft ook hun aangetast en heeft van de tempel geen huis van gebed maar een rovershol gemaakt! De Sadduceeën waren hier het voorbeeld van. Hun stichter Zadok, was nog een zoon van El'azar, maar na de tijd van de Makkabeeën, in de tijd van Jezus was het priesterschap ziek geworden, doodziek. Het collaboreerde met de Romeinen, ze lieten de wisselaars toe goed geld te verdienen, de opbrengst van het grootgrondbezit kwam bij de tempelschatten ... en, zegt de Bijbel: ze geloofde niet in de opstanding. Opstanding betekent verandering, nieuwe hoop geven aan mensen die vastzitten; de Sadduceeën hielden het bij de status quo: zo is het nu eenmaal, doe maar mee met de Romeinen, we hebben toch geen keuze! Dat is niet geloven in 'opstanding'!

Daar kreeg Jezus mee te maken in de figuur van Lazarus, Elazar, God helpt. Ja? Helpt God? Maar hij gaat toch dood. Is er dan niets aan te doen?

Jezus deelt de leerlingen mee: deze ziekte is niét ten dode, maar tot eer van God. Jezus heeft dit Israël, in zijn ware gestalte, lief; niét in zijn corrupte gestalte, maar daarom moet het toch opgewekt worden, tot verheerlijking van Gods naam: Ik zal er zijn, ook in de dood. En Maria en Martha, twee getuigen van Israël, moeten dit zien en horen. Ja, we geloven wel dat Lazarus zal op staan, op de jongste dag, maar dat is later! Nee, zegt Jezus, het gaat om het hier en het nu: IK BEN de opstanding en het leven, NU!! Wie vertrouwt in Mij, zal leven, over de dood heen. Je moet die doodse macht toch niet nemen? Er staat ook een paar keer, dat

Jezus woedend wordt – dat is een goede vertaling! Kan Jezus woedend worden dan, dachten sommige vertalers? Jawel, helemaal! Dorothee Sölle spreekt van de ‘woede in de buik’: je voelt die verontwaardiging tot diep van binnen. Het kàn toch niet dat de dood nog steeds zo heerst, en eveneens de godsdienst onschadelijk maakt en niet meer kritisch!

Het was reeds de vierde dag, wordt er gezegd in het evangelie. Dat wil zeggen: de derde dag is voorbij. Dat is meestal in de Bijbel de dag van de ommekeer, van de dood naar het leven: denk maar aan de opstanding ‘ten derde dage’. Maar ook met Abraham en het offer van Izaak: dat was op de derde dag. Steeds die omkering, steeds toch de dood die omgekegeld wordt. Dat is nog zo’n rode draad door heel de Bijbel. Maar, als er staat dat het reeds de 4^{de} dag is, is het er nog erger mee gesteld: menselijkerwijs gesproken is het niet meer te redden! En toch zegt Jezus: deze dood is tot verheerlijking van God, die zal laten zien diepbewogen God met zijn schepping in zit, zijn mensen, zijn schepping!!

Met diepe bewogenheid, maar ook met grote verontwaardiging, met die woede roept Jezus met luide stem tot Lazarus: dode, dode, sta op, kom uit ... Een hand zal ons wenken, een stem zal ons roepen: ik open hemel en aarde én afgrond. Ja, ook dat laatste: de afgrond wordt toegeroepen, open u: de dood heeft niet het laatste woord. Beste mensen, dit is echt een tegenverhaal, om te laten zien dat LEVEN primeert, dat de opstanding vooraan komt bij Jezus. Daarom is het een scharnierverhaal. Vanuit de derde dag van Jezus, begrijpen wij ook de vierde dag, van Lazarus. Leest u maar terug, vanuit het einde van het evangelie.

En je zou nu kunnen verwachten: nu komt er een vrolijke, bijna dansende Lazarus uit het graf, dat de mensen hem lachend toeroepen: hey Lazarus, wat zie jij er opgewekt uit!? Maar nee, zegt ons de tekst, die eigenlijk verbaasd: de gestorvene komt eruit, de voeten en handen met windsels gebonden, zijn gezicht met een zweetdoek omwonden. Gebonden, omwonden, nog helemaal niet vrij. En Jezus roept de mensen toe: maakt hem los ... Er is nog werk aan de winkel om dit Israël echt helemaal los te maken. Zoals in het Johannes evangelie nog meer voorkomt, dit werkwoord: maakt deze tempel ‘los’ zegt Jezus, of na een hevige discussie over de sabbat: maak die sabbat los, maak de schriften los. Steeds staat daar datzelfde werkwoord, waarmee ook Lazarus moet losgemaakt worden. Laten we hopen dat die messiaanse spirit in hem komt, dat Israël een andere weg durft te gaan, weg van de corruptie en het meedoen met de macht: Jezus laat die weg zien, de messiaanse mensen volgen Hem graag, maar met die gebonden en omwonden mensen is er nog veel werk te doen.

Wilt ook daaraan meewerken: ontbinden, losmaken, mensen doen opstaan die het niet meer weten. Gezegd als u in dat spoor van die voorganger en bondgenoot Jezus Messias wilt gaan!

Amen